

### מסורת הש"ס

**ואיש סבונה ידלנה.** היצן מה היה כלבו של עולא שהיה מסתכל זו: ואינסו **נמאן סבנוס**. עולא ורצה שלא לרו ליהודות לדברי רבי **זבא:** **עמא דבר.** נוהג: **זאור ששנת.** שהיה בשנת שלדק היום ומכל מקום ממלאכת עזירה שנת שלדק זהיתר כגון של חיה ושל חולה או נר הדולק מערב יום הכפורים מברכין אף זמנאלי יום הכפורים דההיא צרכה משום דדבר חידוש הוא לו שלא נהנה מן האור היום: **זאור היואל מהעליס.** דנצרה עשוי אין מברכין עליו זמנאלי יוה"כ אלא זמנאלי שנת שאף הוא תחילת צריית אור: **רבי מפורן.** רבי כשרואה אור מברך עליו מיד וכשמציאין לו בשמים לסוף שעה מברך עליהן: **מננסן.** על הכוס כמו שאנו עושין: **זאר.** זארה של מרים סלע שיאלו ממנו המים על ידי משה ועגול כמין כברה היה ומתגלגל עמהן כל מקום שהולכין: **נחב.** קריאת שם האומיות: **המכנב** חקיקתן וזורתן כך שמעתי. ולי נראה כתב זו היא חקיקת זורתן והמכנב הוא עט ומרט שנכתב בו חקיקת הלוחות כי ההיא דקדושין (דף כא:): **מניין לרבות הסול והסירה והמכנב** ונראין דברי דקרייה לא קרי ליה **נחב:** **ומערה שעמד בו משה.** ושמתוך צנקרת האור"י עד עברי (שמות לג) וכן צאלהו וילך עד הר האלהים חורב ויצא שם אל המערה וילן שם (מלכים א יט): **לנלוט אס הרשעים.** עדת קרח: **והפרד.** אין כל חדש תחת השמש ופרד ראשון נצרה מן הארץ ולא צא מן הכלאים: **האיל** של אברהם: **השמיני.** כמין מולעת היה ואין כל דבר קשה עומד בפניו שלא יתפרק ובו צנה שלמה את הנית במסכת גיטין (דף סח:): **לפנצ.** טנלי"ש של צנול: **לצתא** שעושין עשוי הנפחים: **לצתא מסענידי.** על ידי צנת אחרת היא עשויה שאוחזה לצנת ומכה צקורנס עד שנעשית וצנתא קמייתא מאן ענדא: **הא לאי.** צאמת על כרחך צריה צדי שמים היא: **יעשנה דפוס.** על ידי יציקה כמו שיוקצין כלי כסף וכלי נחשת: **ויקענעט ליון.** כולה וכלה מהר: **ראשיס דרכו.** קודם לשאר דרכים והא דלמרון לעיל הכנב צערב שנת צנתנן של לוחות וזו הייתה כתובה מתחילה <sup>9</sup> **צאש** שחורה על גבי לננה: **נעורס הריס יולדו.** צראת מדת תשובה: **סעס אנוש עד דא.** עד ידא לנבו לפניך: **מקס.** מוקדם לעולם: **מאסתמונ** קודם לעולם: **ספסא.** שכל המתפתה ציצרו נופל סס: **מרוס מראשון.** מרוס הוא צערנות מראשון מקודם העולם וכן מקום מקדשנו נצרה מראשון: **חלנא.** חלל של גיהנם קודם צריית העולם ומירוצא הוא: אין לו **נציה עולמים.** שהוא אור של גיהנם: **חור וכלנא.** לקרותו טוב לפי שסרשעים נידונין זו: **אלא.** ודאי אור דגיהנם נצרה צשני בשנת והא דמניא לעיל אור צערב שנת זאור דידן ודמניא צרישא זמנ"ש לא מיקשי כלן צנחשצנה כלן ציצירה צערב שנת עלה צנחשצנה ליצירות ולא נצרה עד מנאלי שנת: **וטחן.** טח והכה וספסף זו צו: **דושי חמורוס.** מקראות סמומים: **פסול סיה.** שאחיו מאמנו היה אציו כדמפרש **שצא** צבעון על אמו והוליד: **אלה צני שעיר וגו'.** וצבעון וענה אלמא אחי הוו וכתבי אלה צני צבעון ואיה וענה אלמא צנו היה: **שמואל קרי ליה** **רצא** צבור מלכא משום דצקי היה צדיינן והלכתא כותיה צדיינ"י דקין היואל מפי המלך שמתקיים ושצור מלך פרסיס היה צימי צנא:

 

### תורה אור השלם

- ה' קנני ראשית דרבו קדם מופעליו מאן: משלי ח כב
- בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותכל וגועולם על עולם אתה אל: תהלים צ ב
- חשב אנוש עד דקא ותאמר שובו בני אדם: תהלים צ ג
- וישע ה' אליהם גן בעדן מפנין וישם שם את האדם אשר יצר: בראשית ב ח
- כי ערוך מאתמול תפתח גם היא לפלך: הובק העומק הרחב מדרגתה אש וצעים דברה נשמת ה' כנחל ופריית בערה בה: ישעיהו לג ל
- כסא כבוד מרום מראשון מקדשנו: ירמיהו יז יב
- יהי שמו לעולם לפני שמש יצן שמו ויתברכו בו כל גוים ואשריהו: תהלים עב ז
- ויצאו ויראו בפניו האנשים הלשענים כי כי תולעקם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר: ישעיהו סו כד
- ויצא אליהם את כל אשר עשה ודמה טוב מאד והיו ערב והיו בקר יום הששי: בראשית א לא
- ואלה בני צבעון ואיה ונעה הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ברעותו את הקמרים וצבעון אביו: בראשית לו כד
- אלה בני שעיר החורי ישיב הארץ לטון ושולך וצבעון ונעה: בראשית לו כ

- בראשית א לא
- ואלה בני צבעון ואיה ונעה הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ברעותו את הקמרים וצבעון אביו: בראשית לו כד
- אלה בני שעיר החורי ישיב הארץ לטון ושולך וצבעון ונעה: בראשית לו כ

 

### מוסף רש"י

דורשי חמורות. קשרים וסמומים הכלולים חמרה (נברכות כד). **שבא צבעון** על אמו והוליד ממנה **ענה.** נמלא שהוא אחיו וננו (רשב"ם ב"ב קסח). **ורמנו רבה.** רבה נמי קרי טעור מלכא, דהלכתא נמי חותיה (רשב"ם שם ועיי גימין טד).

### מוסף תוספות

א. דילמא הא דחשיב ענה עם בני שעיר היינו משום דבני בניו היו הם כבנים ולעולם הוה בן צבעון מאשתו ולא מאמה. **מוס' ר"פ.** ב. דאלה בני שעיר דחשיב ענה היינו משום אשתו של שעיר קרי להו בני שעיר. **מוס' שאנן.**

## מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

## נר.

לש א מיי פכ"ט מהל' שנת הל' כד סמנ עשין טט טו"ש"ע א"ח ס"י רלח סק"י א וס"י מרדכ ס"ד: ור"ל חלפס צריות פ"ח דף ע"ג: **ב** ב ג מיי שס הל' כ טו"ש"ע שס ס"י רלח סק"י ח:

 

### גיליון הש"ס

רש"י ר"ה ראשית דרבו ב' באש שחורה ע"ג לבנה. עיי נכש"י שיר האסיים צמקוס קולותיו תמלס צמקוס כעורכ:

 

### לעני רש"י

טנצילי"ש יצבת.

 

#### רבינו חננאל

ראובנין עלייהו הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת ברייתו הוא, וכיון שרואה מברך עליו מיד, ר' יהודה אומר סודרן על הכוס, ואמר ר' יוחנן הלכה כהכוס, ופרקינן לא קשיא, הא דתניא אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת ולא ביום הכפורים באור היוצא מן העצים ומן האבנים, והא דאמר משמיה דר' אלעזר מברכין אפילו ביוה"כ בשבת, ופירש רב חנמן בר יצחק בואלו דברים ב"ש ובי"ה בסעודה, באור ששבת ממלאכת כבודיה, תניא נמי הכי עשית שריתיה ודלקת והולכת בשבת כולה, במוצאי שבת מברכין עולה, ואקשנין ואור במוצאי שבת איברי, והתניא אלו דברים ששבתה, באר שריתיה מהלכת עם ישראל, ומן חולתו להם, וקשת דכתיב את קשתי נתתי בענן, כתב מכתב, פירוש כתב, צורת האותיות. מכתב צירוף האותיות להיות חיבה להיקרות במילה. ד"א כתב, אלו כ"ב אותיות כתב הקודש שאנו כותבין בו ומשמטין בו. מכתב הוא קראא שרטוטנו שגראא ונקרא מכל דצ מארבעה צדדין, והוא הכתוב על הלוחות, והוא שפירש הכתב והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות. ולוחות כמשמען. וקבר משה רבינו, ומערה כחב. אלו כ"ב אותיות שהיא נקריית הגור שעמד בה משה רבינו ואליהו זכור לטוב. ופתיחת פי האותן בלעם, ופתיחת פי הארץ לבלוע קרח. ור' יאשיה אמר אף האיל הנאחו בסכך, והשמייר שבו בנה שלמה את בית המקדש. ר' נחמיה אומר משום אביו אף האור ופרד, ר' יהודה אומר אף הצבת. קתני מיהא ר' נחמיה אומר דאור בין השמשות נברא. ופרקינן האי אור גיהנם הוא, אבל אור דידן במוצאי שבת איברי, ואקשנין איני הוא גיהנם אחר שבבעדי דברים שנברא קודם בריאת העולם הוא, ואלו הן תורה ותשובה בו עין וגיהנם כסא הכבוד וכות המקדש וכו' משיח. ופרקינן וכו' **ואיש סבונה ידלנה.** היצן מה היה כלבו של עולא שהיה מסתכל זו: ואינסו **נמאן סבנוס**. עולא ורצה שלא לרו ליהודות לדברי רבי **זבא:** **עמא דבר.** נוהג: **זאור ששנת.** שהיה בשנת שלדק היום ומכל מקום ממלאכת עזירה שנת שלדק זהיתר כגון של חיה ושל חולה או נר הדולק מערב יום הכפורים מברכין אף זמנאלי יום הכפורים דההיא צרכה משום דדבר חידוש הוא לו שלא נהנה מן האור היום: **זאור היואל מהעליס.** דנצרה עשוי אין מברכין עליו זמנאלי יוה"כ אלא זמנאלי שנת שאף הוא תחילת צריית אור: **רבי מפורן.** רבי כשרואה אור מברך עליו מיד וכשמציאין לו בשמים לסוף שעה מברך עליהן: **מננסן.** על הכוס כמו שאנו עושין: **זאר.** זארה של מרים סלע שיאלו ממנו המים על ידי משה ועגול כמין כברה היה ומתגלגל עמהן כל מקום שהולכין: **נחב.** קריאת שם האומיות: **המכנב** חקיקתן וזורתן כך שמעתי. ולי נראה כתב זו היא חקיקת זורתן והמכנב הוא עט ומרט שנכתב בו חקיקת הלוחות כי ההיא דקדושין (דף כא:): **מניין לרבות הסול והסירה והמכנב** ונראין דברי דקרייה לא קרי ליה **נחב:** **ומערה שעמד בו משה.** ושמתוך צנקרת האור"י עד עברי (שמות לג) וכן צאלהו וילך עד הר האלהים חורב ויצא שם אל המערה וילן שם (מלכים א יט): **לנלוט אס הרשעים.** עדת קרח: **והפרד.** אין כל חדש תחת השמש ופרד ראשון נצרה מן הארץ ולא צא מן הכלאים: **האיל** של אברהם: **השמיני.** כמין מולעת היה ואין כל דבר קשה עומד בפניו שלא יתפרק ובו צנה שלמה את הנית במסכת גיטין (דף סח:): **לפנצ.** טנלי"ש של צנול: **לצתא** שעושין עשוי הנפחים: **לצתא מסענידי.** על ידי צנת אחרת היא עשויה שאוחזה לצנת ומכה צקורנס עד שנעשית וצנתא קמייתא מאן ענדא: **הא לאי.** צאמת על כרחך צריה צדי שמים היא: **יעשנה דפוס.** על ידי יציקה כמו שיוקצין כלי כסף וכלי נחשת: **ויקענעט ליון.** כולה וכלה מהר: **ראשיס דרכו.** קודם לשאר דרכים והא דלמרון לעיל הכנב צערב שנת צנתנן של לוחות וזו הייתה כתובה מתחילה <sup>9</sup> **צאש** שחורה על גבי לננה: **נעורס הריס יולדו.** צראת מדת תשובה: **סעס אנוש עד דא.** עד ידא לנבו לפניך: **מקס.** מוקדם לעולם: **מאסתמונ** קודם לעולם: **ספסא.** שכל המתפתה ציצרו נופל סס: **מרוס מראשון.** מרוס הוא צערנות מראשון מקודם העולם וכן מקום מקדשנו נצרה מראשון: **חלנא.** חלל של גיהנם קודם צריית העולם ומירוצא הוא: אין לו **נציה עולמים.** שהוא אור של גיהנם: **חור וכלנא.** לקרותו טוב לפי שסרשעים נידונין זו: **אלא.** ודאי אור דגיהנם נצרה צשני בשנת והא דמניא לעיל אור צערב שנת זאור דידן ודמניא צרישא זמנ"ש לא מיקשי כלן צנחשצנה כלן ציצירה צערב שנת עלה צנחשצנה ליצירות ולא נצרה עד מנאלי שנת: **וטחן.** טח והכה וספסף זו צו: **דושי חמורוס.** מקראות סמומים: **פסול סיה.** שאחיו מאמנו היה אציו כדמפרש **שצא** צבעון על אמו והוליד: **אלה צני שעיר וגו'.** וצבעון וענה אלמא אחי הוו וכתבי אלה צני צבעון ואיה וענה אלמא צנו היה: **שמואל קרי ליה** **רצא** צבור מלכא משום דצקי היה צדיינן והלכתא כותיה צדיינ"י דקין היואל מפי המלך שמתקיים ושצור מלך פרסיס היה צימי צנא:

 

חללה של גיהנם נבראת קודם בריית העולם ואור שלה בין השמשות נברא. איני והא אור של גיהנם בשני בשבת, אור דידן עלה במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת. ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה בינה באדם מעין דיוגמא של מעלה, והביא שתי אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור, והביא מין סוס ומין חמורה והרכיבין זו על זו ויצא מהן פרד וכו'. ת"י עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן מן וברא וכו'. ויש אומרים אף מקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה ובגדו של אדם הראשון והמזיקין.

#### עין משפט נר מצוה